

9.6.2015

STM/646/2015

Jakelussa mainituille

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYKSEN AVUSTUSTOIMINNAN TOIMINTAVUODESTA
2014**

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös-/toimintakertomuskannanottonsa Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) toiminnasta vuodelta 2014 ja niistä toimenpiteistä, joihin Raha-automaattiyhdistyksen toimittamat tulossopimuksen seurantaraportti vuodelta 2014 ja valvontakertomus vuodelta 2014 sekä muut selvitykset antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Raha-automaattiyhdistys on toteuttanut arpajaislain nojalla ja ministeriön sekä RAY:n tulostavoitteita koskevan sopimuksen mukaisesti tehtäväkseen annettua pelitoiminnan tuotosta jaettavien **avustusmäärärahojen valmistelua ja avustusten käytön valvontaa vuonna 2014 hyvin (arvosana 4)**. (Arviointias- teikko 5-1; 5 = erinomainen tulos, 4 = hyvä tulos, 3 = tyydyttävä tulos, 2 = välttävää tulos, 1 = heikko tulos). Avustusten suuntaamisessa vuonna 2014 RAY on onnistunut ministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä kehittänyt toimintaansa monella eri osa-alueella. Erityisen hyvin sisäisen kehittämistyön vaikutuksia on havaittavissa RAY:n avustusosaston seurannan ja valvonnan osalta. Toimintaa on kehitetty kautta linjan systemaattisempaan ja objektiivisempaan suuntaan. Lisäksi avustustoiminnan ohjelmallisuutta on painotettu aikaisempaa enemmän ministeriön toivomuksen mukaisesti.

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä hallinto- ja suunnitteluosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan kehittämispäivillä 2.6.2015 ja Raha-automaattiyhdistys on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä.

2. Tulossopimuksen toteutuminen**2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta**

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi ” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Valtiovarainministeriölle annetussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

RAY on vaikuttanut erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytysten luomiseen. Järjestöjen työllä vahvistetaan normaalin arkielämän, yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumista, ehkäistään terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia ja tuetaan ihmisiä vaikeissa tilanteissa.

STM on tulossopimuksessa korostanut avustustoiminnan ohjelmallisuuden kehittämistä ja avustusohjelmien lisäämistä. Ohjelmien osalta on toivottu, että RAY keskittyisi tiettyihin ongelmiin siten, että tietyt ajankohtaiset avustustemat olisivat kulloinkin keskiössä.

Myönnettyjen raha-automaattivavustusten eräänä painopisteenä on ikääntyneiden hyväksi tehtävä työ. RAY käynnisti vuonna 2012 ”Eloisa ikä” -avustusohjelman. Avustusohjelman lähtökohtana ovat ikäihmisten omat voimavarat, vahvuudet, elämäkokemus ja näkemys omasta arjesta. Ohjelma jatkui vuonna 2014.

Lisäksi RAY:n lasten ja perheiden avustusohjelma ”Emma & Elias” jatkui vuonna 2014. Ohjelman avulla halutaan löytää, vahvistaa ja monipuolistaa järjestöille soveltuvia toimintatapoja lasten ja heidän perheidensä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Ohjelmassa keskitytään yläkouluikäisten ja sitä nuorempien lasten turvallisen kasvun ja kehityksen turvaamiseen.

Päätös alle 29-vuotiaille nuorille suunnatusta ”Paikka auki” -avustusohjelmasta tehtiin vuonna 2013. Avustusohjelman tavoitteena on löytää uusia toimintamalleja nuorten työelämävalmiuksien vahvistamiseksi sekä mahdollistaa työelämän ulkopuolella olevien nuorten palkkaamisen terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävien järjestöjen yleishyödyllisiin toimintoihin. Avustusohjelma käynnistyi vuonna 2014.

Taloustilanteen ollessa haastava niin yhteiskunnallisesti kuin globaalistikin avustusohjelmien painotukset voivat olla melko erilaiset verrattuna taloudellisesti parempien aikojen ohjelmapainotuksiin. Ministeriö katsoo, että RAY:n nuoriin aikuisiin suuntautuva avustusohjelma on hyvä esimerkki painotusten ja resurssien optimaalisesta suuntaamisesta taloustilanteen mukaisesti.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Ministeriön arvion mukaan RAY onnistui vuonna 2014 toteuttamaan hyvin perustehtävänsä. Toiminnallinen tehokkuus oli pitkälti samaa tasoa kuin vuonna 2013. Avustustoiminnan tulosten seurannan, arvioinnin ja seurantatiedon yhteiskunnallinen hyödyntämisen kehittämisessä edettiin kuitenkin joiltakin osin asetettuja tavoitteita hitaammin.

Eräs RAY:n kehittämistyötä hidastanut seikka on uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönoton viivästyminen. Uuden järjestelmän käyttöönottoon tähtäävä projekti on ollut käynnissä jo vuodesta 2010 alkaen. Kehittämistyö jouduttiin kertaalleen jo keskeyttämään yhden palveluntuottajan kanssa vuonna 2012 järjestelmässä havaittujen ongelmallisuuksien vuoksi ja työ jouduttiin aloittamaan käytännössä täysin alusta. Vuonna 2013 asianhallintajärjestelmän kilpailutus käynnistettiin uudelleen ja vuonna 2014 saatiin valittua uusi palveluntuottaja. Ministeriö katsoo, että vuonna 2014 RAY:n uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotto eteni kokonaisuudessaan hyvin ja suunnitellusti.

Uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotto olisi STM:n mielestä tärkeää erityisesti siitä syystä, että RAY:n kanssa asiasta käytyjen neuvottelujen perusteella yhteisenä tahtotilana olisi raha-automaattiprosessin kehittäminen siten, että kalenterivuoden aikana olisi useampia avustusten jakoja. Tällä hetkellä raha-automaattiavustukset myönnetään kerran vuodessa. STM katsoo, että vastuu uuden asianhallintajärjestelmän kehittämisen viivästyisestä on osittain myös RAY:llä. Vuoden 2014 aikana järjestelmän kehittäminen kuitenkin eteni tavoiteltuun suuntaan. Ministeriö katsoo, että RAY onnistui uuden asianhallintajärjestelmän kehittämistyössä kuluneen vuoden aikana hyvin.

RAY:n seurannan kehittäminen on kokonaisuudessaan edennyt hyvin. RAY keräsi vuonna 2014 järjestöiltä järjestelmällisesti tietoja mm. avustusten käyttöön ja niillä saavutettuihin aikaansaannoksiin liittyen. Jaettavissa olevien avustusten rajallisuuden vuoksi olisi tärkeää, että toiminnan laatua ja aikaansaannoksia pystyttäisiin mahdollisuuksien mukaan mittaamaan myös numeerisessa muodossa. STM katsoo, että RAY:n tuloksellisuus- ja vaikutus selvityksellä tavoitellaan kokonaan uutta näkökulmaa raha-automaattiavusteiseen toimintaan.

Ministeriön mielestä RAY voisi hyödyntää keräämiään seurantatietoja huomattavasti laajemminkin. STM katsoo, että seuranta tulisi kytkeä entistä voimakkaammin osaksi valmistelua ja päätöksentekoa. Mikäli seurantatiedot esimerkiksi osoittavat, etteivät järjestön aikaansaannokset vastaa lainkaan sille asetettuja tavoitteita, tulisi niitä painottaa ohjeellista avustussuunnitelmaa enemmän. Seurantatietojen ilmoittaminen on järjestöille kohtuullisen aikaa vievä vaihe, toisaalta niiden analysoiminenkin kuluttaa avustusosaston henkilötöyvuosia. Tietojen hyödyntämisen ohella RAY:n sisällä tulisi ministeriön mielestä pohtia tietokannan avaamisen mahdollisuuksia myös laajemmalle yleisölle, kuten tietellisiin tarkoituksiin.

Seurantatietojen hyödyntämistä tulisi ministeriön mielestä hyödyntää nykyistä enemmän avustusvalmistelussa. Lisäksi olisi hyvä, jos järjestelmää voitaisiin hyödyntää esimerkiksi ajantasaisen järjestökentän tilannekuvan saamiseksi sekä muihin vastaaviin soveltaviin käyttötarkoituksiin.

RAY osallistui aktiivisesti vuonna 2014 poikkihallinnolliseen yhteistyöhön järjestämällä mm. koulutustilaisuuksia avustusten valvontaan liittyen. Ministeriö pitää aktiivista osallistumista erittäin positiivisena ja kannustettavana asiana.

VTV:n RAY:n avustusosastoon vuonna 2014 tehdyssä jälkitarkastuksessa todettiin, että raha-automaattiavustusten valvonta on esimerkiksi tasolla ja että muiden valvontaviranomaisten tulisi mahdollisuuksien mukaan jopa pyrkiä hyödyntämään RAY:n toimivia valvontakäytänteitä. Ministeriö on tyytyväinen RAY:n valvontaan, vaikka ohjaus- ja valvontatapaamisilla onkin yhdessä todettu valvonnan työtilanteen olevan ilmeisen ruuhkainen. Toisaalta ministeriö katsoo, että on tarkoituksenmukaisempaa tarkastaa kohde huolellisesti kohteiden lukumäärästä tarvittaessa tinkien, kuin tarkastaa mahdollisimman monta kohdetta suurpiirteisesti. Tarkastuksissa olisi ehkä järkevää käyttää objektiivisuusasteen nostamiseksi tapauskohtaisesti oman tarkastustoimen ohella myös ostopalvelulla toteutettavaa tarkastusta.

Kaiken kaikkiaan ministeriö katsoo, että RAY:n avustusosasto saavutti sille asetetut tavoitteet vuonna 2014 varsin hyvin. Tarkastellen koko tulossopimus-kautta voidaan todeta esim. lausuntomenettelyn nopeutuneen merkittävästi. STM:n RAY:ltä pyytämät lausunnot on viime aikoina käsitelty ja toimitettu nopeasti. Toisaalta, eräs tavoite, mikä ei ole täysin toteutunut, on sitomattoman määrärahan osuus ko. vuoden jaettavissa olevista avustuksista.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

VTV ei antamassaan tilintarkastuskertomuksessa ole antanut huomautuksia liit-tyen RAY:n avustustoimintaan. Kvartaalilitysten vastaavuutta STM:n ja RAY:n kirjanpitojen välillä selvitettiin vielä vuonna 2014. Tulosohjauksessa asiaan kiinnitettiin huomiota ja vuoden lopussa tilit täsmäsivät.

Lisäksi VTV teki raha-automaattiavustuksista jälkiseurannan vuonna 2014. Raportissa todetaan, että seurantatarkastuksen perusteella raha-automaatti-avustusten seurannan ja valvonnan toimenpiteet ovat olleet asianmukaisella ta-solla.

4. Toimenpiteet

4.1. Raha-automaattiyhdistykselle ehdotetut toimenpiteet

Tulossopimuksessa on sovittu uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotosta vuoteen 2015 mennessä. Tämä aikataulu ei toteudu. Tämän hetkisten tietojen mukaan RAY:n avustustoiminnan uusi asianhallintajärjestelmä tulisi käyttöön vaiheittain, mutta olisi kaikilta osin käytössä vuoden 2017 raha-automaatti-avustuksia myönnettäessä (pilotointi tiettyjen avustusten osalta kuitenkin jo vuonna 2016). STM edellyttää, että tämä, jo useaan kertaan lykkääntynyt aika-tila uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönoton osalta tulee pitämään.

Lisäksi STM:n mielestä RAY:n tulisi kiinnittää huomiota virheellisten tilimer-kin- tön nopeaan selvittämiseen ja jo kertaalleen todettujen, ilmeisten virheiden korjaamiseen huomattavasti nykyistä nopeammin.

STM:n sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytyksiä selvittänyt ke- hittämissuuryhmä jätti loppuraporttinsa alkuvuodesta 2014. Loppuraportissa työryhmä esitti neljää toimenpidettä, jotka kohdistuvat erityisesti RAY:n avus- tusosaston toimintaa. STM katsoo, että RAY:n tehtävänä on huolehtia toimen- pide-ehdotusten toteutumisesta käytännössä.

Avustusvalmistelussa tulisi kiinnittää enemmän huomiota seurannan havaintoi- hin. Avustusten vaikuttavuus tulisi olla keskeinen tekijä arvioitaessa jatkora- hoitusta riippumatta siitä, mitä ohjeellisessa avustussuunnitelmassa on todettu.

4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Ministeriö jatkaa vuoropuhelua järjestöjen sekä RAY:n kanssa kolmannen sek- torin ja julkisen järjestelmän roolin ja tehtävien selkiyttämiseksi. Ministeriö lin- jaa strategiansa mukaisia ohjelma- ja toimenpidekokonaisuuksia, joihin RAY osallistuu.

STM asetti vuoden 2012 alussa työryhmän pohtimaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytysten kehittämistä. Työryhmä jätti loppuraporttinsa vuonna 2014. Työryhmä antoi loppuraportissaan useita toimenpide-ehdotuksia, joiden täytäntöönpanoon STM omalta osaltaan aktiivisesti osallistuu.

Vuonna 2015 STM:n johdolla valmistellaan syksyllä uusi asetus, jossa otetaan kantaa uuden asianhallintajärjestelmän mahdollistamiin hakuaikoihin.

STM pyrkii tiedottamisella, viestinnällä ja informoinnilla omalta osaltaan lisäämään järjestöjen tietoisuutta raha-automaattivastuksista. Ministeriö seuraa tiiviisti avustustoiminnan tuloksellisuuden arviointia sekä pohtii rahoituksen tarkoituksenmukaisempaa suuntaamista yhdessä RAY:n ja järjestöjen kanssa. Kehittämistoimenpiteiden seurannasta sovitaan ministeriön ja RAY:n välisissä säännöllisissä ohjaus- ja valvontatapaamisissa.

STM:n johdolla arvioidaan sitomattoman määrärahan osuus suhteessa järjestöpolitiikkaan. Avustusten vaikuttavuuteen kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota ministeriön näkökulmasta tarkasteltuna.

EU:n uusi hankintadirektiivi hyväksyttiin keväällä 2014. STM:llä on edustus kansallisen hankintalain ohjaus- ja valvontaryhmissä. STM huolehtii, että RAY:n näkökulma huomioidaan riittävässä määrin hankintadirektiivien kansallisessa implementaatiossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää edelleen tulosoajasta sekä tulossopimusten sähköistä valmistelua ja raportointia.

Sosiaali- ja terveysministeri

Hanna Mäntylä

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Raha-automaattiyhdistys
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

